

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан соціально-
гуманітарного факультету

Оксана ТОМОТЮК
« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о проректора з
науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІНОТ

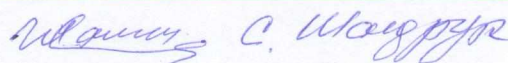

Святослав ПИТЕЛЬ
« 31 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «Управління в соціальній сфері»
ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань – 23 Соціальна робота
спеціальність – 231 Соціальна робота
освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ.(год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	15	5	4	96	150	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150	2

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 року).

Робочу програму склала доцент кафедри психології та соціальної роботи, к.пед.н., **Крупник Зоряна Ігорівна**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., доцент

Андрій ГІРНЯК

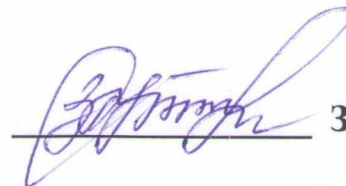
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Соціальна робота», протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності, к. пед. н., доцент

Зоряна КРУПНИК

Гарант освітньо-професійної програми «Соціальна робота», к. пед. н., доцент

Зоряна КРУПНИК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ»

1. Опис дисципліни «Управління в соціальній сфері»

Дисципліна «Управління в соціальній сфері»!	Галузь знань, спеціальність, ОНП, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 23 «Соціальна робота»	Дисципліна циклу Професійної підготовки, <i>обов'язкова</i> Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-наукова програма «Соціальна робота та соціальна політика	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – магістр	Самостійна робота: <i>Денна – 100 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 5 год.</i> <i>КПІЗ, тренінг – 4 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3,3		Вид підсумкового контролю: <i>екзамен</i>

2. Мета і завдання дисципліни «Управління в соціальній сфері»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

«Управління у соціальній сфері» є базовою навчальною дисципліною у професійній підготовці спеціалістів зі спеціальності «Соціальна робота».

Мета дисципліни «Управління в соціальній сфері» - ознайомити студентів з особливостями соціальної сфери як об'єкта управління, основними механізмами регулятивних впливів і групами чинників соціального розвитку, а також загальнотеоретичними проблемами ефективності державного управління соціальною сферою та її критеріями.

Для успішного управління в суспільстві важливим є досягнення соціальної злагоди. В рамках такого консенсусу поєднуються гармонізація інтересів громадян і держави в цілому, соціально-психологічне сприйняття більшою частиною суспільства цілей, методів, принципів і форм державного управління соціальною сферою в Україні. Тільки так досягається довіра народу до уряду, органів місцевого самоврядування, масова підтримка соціальної політики, яка ними проводиться. Здійснення комплексу заходів для подальшого реформування системи управління соціальною сферою на сучасному етапі є найважливішою справою на всіх рівнях - загальнодержавному, галузевому, регіональному, місцевому.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач має:

- **знати:** теоретико-методологічні та дослідно-практикологічні особливості процесу управління у соціальній сфері;
- **вміти:** використовувати на практиці як універсальні так і специфічні моделі, методи й технології державного управління у соціальній сфері;
- **нормувати:** міжнародну та вітчизняну нормативно-правову бази, що регламентують професійну діяльність у сфері державного управління у соціальній сфері.
- **цінувати:** гуманістичні ідеї та ідеали, що відображені в принципах управління у соціальній сфері: соціальної справедливості, гуманізму, рівноправності, солідарності, толерантності тощо.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

ФК17. Здатність застосовувати міжнародний досвід в галузі соціальної роботи щодо управління та організації соціального захисту населення та вирішення наявних проблем у соціальній сфері.

ФК18. Здатність демонструвати розуміння головних цілей соціального і гуманітарного розвитку суспільства та принципів формування управлінських рішень для їх досягнення.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування за спеціальністю 231 Соціальна робота та базових знань першого (бакалаврського) рівня.

2.5. Результати навчання.

Результати навчання даної дисципліни деталізують такі програмні результати навчання:

ПРН21. Застосовувати міжнародний досвід в галузі соціальної роботи щодо управління та організації соціального захисту населення та вирішення наявних проблем у соціальній сфері.

ПРН22. Демонструвати розуміння головних цілей соціального і гуманітарного розвитку суспільства та принципів формування управлінських рішень для їх досягнення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Теоретичні основи управління в соціальній сфері

Тема 1. Сутнісний зміст державного управління та його основні моделі.

Понятійно-термінологічний апарат курсу. Місце курсу в оволодінні професійними основами управління соціальними закладами. Ретроспектива становлення та інституціоналізації системи управління соціальними закладами. Порівняльний аналіз управлінських систем розвинутих країн світу і країн пострадянського простору. Основні компоненти соціальної сфери.

Література: [1 – 12].

Тема 2. Особливості державного управління у соціальній сфері.

Поняття про управління та основні типи механізмів регулятивних впливів. Суб'єкти та об'єкт державного управління. **Принципи, цілі та функції державного управління соціальною сферою.** Критеріальне розмежування груп чинників соціального розвитку. Ключові властивості соціального управління.

Література: [1 – 12].

Тема 3. Ефективність державного управління соціальною сферою.

Зміст поняття «ефективність діяльності». Якісні і кількісні показники ефективності державного управління. Параметри та критерії оцінювання ефективності державного управління у соціальній сфері. **Чинники і передумови ефективності державного управління соціальною сферою та їх сутнісна характеристика.** Механізми підвищення ефективності державного управління соціальною сферою в сучасній Україні. Регіональні аспекти підвищення ефективності державного управління соціальною сферою.

Література: [1 – 12].

Змістовий модуль II.

Практико-зорієнтовані вектори управління в соціальній сфері

Тема 4. Концептуальні засади управління соціальною сферою.

Зміст поняття «система соціального управління». Основні компоненти соціального управління. Принципи та функції управління соціальною сферою. Напрями управління соціальною сферою сучасного суспільства.

Література: [1 – 12].

Тема 5. Планування та прогнозування розвитку соціальної сфери.

Сутність планування та прогнозування в соціальній сфері. Основні вимоги до фахівців при створенні соціальних прогнозів та плануванні соціальної діяльності. Методи планування і прогнозування в соціальній сфері та їх вдосконалення. Якість соціальних прогнозів та ефективність суспільного розвитку.

Література: [1 – 12].

Тема 6. Механізми управління соціальною сферою.

Соціальна сфера як важливий системний елемент політики держави. Установи та організації управління соціальною сферою суспільства. Соціальна сфера як механізм забезпечення соціальних потреб суспільства.

Література: [1 – 12].

Змістовий модуль III

Міжнародний досвід державного управління соціальною сферою

Тема 7. Моделі державного управління соціальною сферою: міжнародний досвід.

Поняття про «модель управління». Сутність і класифікація основних моделей соціальної політики держави. Модель соціальної політики держави як одним із основних показників добробуту громадянського суспільства та позиції країни на міжнародній арені.

Література: [1 – 12].

Тема 8. Міжнародні інституції з управління соціальною сферою.

Міжнародний досвід у становленні і розвитку соціальних відносин в Європейському Союзі. Основні підходи до визначення сутності та особливостей діяльності соціальних організацій та інституцій на міжнародній арені. Класифікація міжнародних організацій з управління соціальною сферою суспільства.

Література: [1 – 12].

Тема 9. Порівняльний аналіз міжнародних моделей управлінських систем у соціальній сфері.

Соціальна політика як найважливіший напрямок державного регулювання соціальної сфери суспільства. Класифікація міжнародних моделей управлінських систем в соціальній сфері. Основні групи переваг та недоліків управлінської системи в сучасній Україні.

Література: [1 – 12].

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни «Управління у соціальній сфері»
денна форма навчання**

Перелік тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль I. Теоретичні основи управління в соціальній сфері</i>					
Тема 1. Сутнісний зміст державного управління та його основні моделі.	4	2	10	1	
Тема 2. Особливості державного управління у соціальній сфері.	4	2	10		
Тема 3. Ефективність державного управління соціальною сферою.	4	2	10		
<i>Змістовий модуль II. Практико-зорієнтовані особливості управління в соціальній сфері</i>					
Тема 4. Концептуальні засади управління соціальною сферою.	4	2	10	1	
Тема 5. Планування та прогнозування розвитку соціальної сфери.	4	2	10		МКР – 2 год.
Тема 6. Механізми управління соціальною сферою.	4	2	10	1	
<i>Змістовий модуль III. Міжнародний досвід державного управління соціальною сферою</i>					
Тема 7. Моделі державного управління соціальною сферою: міжнародний досвід.	2	-	12	1	
Тема 8. Міжнародні інституції з управління соціальною сферою.	2	-	12	1	
Тема 9. Порівняльний аналіз міжнародних моделей управлінських систем у соціальній сфері.	2	3	12		РКР – 2 год.
Разом	30	15	96	5	

заочна форма навчання

Перелік тем	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль I. Теоретичні основи управління в соціальній сфері</i>			
Тема 1. Сутнісний зміст державного управління та його основні моделі.	1	1	15
Тема 2. Особливості державного управління у соціальній сфері.	1	1	15
Тема 3. Ефективність державного управління соціальною сферою.	1	1	15
<i>Змістовий модуль II. Практико-зорієнтовані особливості управління в соціальній сфері</i>			
Тема 4. Концептуальні засади управління соціальною сферою.	1	-	15
Тема 5. Планування та прогнозування розвитку соціальної сфери.	1	-	15
Тема 6. Механізми управління соціальною сферою.	1	1	15
<i>Змістовий модуль III Порівняльний аналіз способів державного управління соціальною сферою</i>			
Тема 7. Моделі державного управління соціальною сферою: міжнародний досвід.	1	-	15
Тема 8. Міжнародні інституції з управління соціальною сферою.	-	-	15
Тема 9. Порівняльний аналіз міжнародних моделей управлінських систем у соціальній сфері.	1	-	18
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль I. Теоретичні основи управління в соціальній сфері

Практичне заняття № 1

Тема: Сутнісний зміст управління та йогоосновні моделі.

Питання для обговорення:

1. Понятійно-термінологічний апарат курсу.
2. Місце курсу в оволодінні професійними основами управління соціальними закладами.
3. Ретроспектива становлення та інституціоналізації системи управління соціальними закладами.
4. Порівняльний аналіз управлінських систем (моделей) розвинутих країн світу і країн пострадянського простору.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття № 2

Тема: Особливості управління у соціальній сфері.

Питання для обговорення:

1. Поняття про управління та основні типи механізмів регулятивних впливів.
2. Суб'єкти та об'єкт державного управління.
3. **Принципи, цілі та функції державного управління соціальною сферою.**
4. Критеріальне розмежування груп факторів соціального розвитку.
5. Ключові властивості соціального управління.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття № 3

Тема: Ефективність управління соціальною сферою.

Питання для обговорення:

1. Сутнісний зміст поняття «ефективність діяльності».
2. Якісні і кількісні показники ефективності управління.
3. Параметри та критерії оцінювання ефективності управління у соціальній сфері.
4. **Фактори і передумови ефективності державного управління соціальною сферою та їх сутнісна характеристика.**
5. **Механізми підвищення ефективності державного управління соціальною сферою в сучасній Україні.**
6. **Регіональні аспекти підвищення ефективності державного управління соціальною сферою.**

Література: [1 – 12].

Змістовий модуль II.

Практико-зорієнтовані особливості управління в соціальній сфері

Практичне заняття № 4

Тема: Концептуальні засади управління соціальною сферою.

Питання для обговорення:

1. Сутнісний зміст поняття «система соціального управління».
2. Основні компоненти соціального управління.
3. Принципи і функції управління соціальною сферою.
4. Механізм управління соціальною сферою суспільства.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття № 5

Тема: Планування та прогнозування розвитку соціальної сфери.

Питання для обговорення:

1. Сутність планування та прогнозування в соціальній сфері.
2. Основні вимоги до фахівців при створенні соціальних прогнозів та плануванні соціальної діяльності.
3. Методи планування і прогнозування в соціальній сфері та їх вдосконалення.
4. Якість соціальних прогнозів та ефективність суспільного розвитку.

Література: [1 – 12].

Змістовий модуль III

Порівняльний аналіз способів державного управління соціальною сферою

Практичне заняття №6

Тема: Механізми управління соціальною сферою.

Питання для обговорення:

1. Соціальна сфера як важливий системний елемент політики держави.
 2. Установи та організації управління соціальною сферою суспільства.
 3. Соціальна сфера як механізм забезпечення соціальних потреб суспільства.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття № 7

Тема: Моделі державного управління соціальною сферою: міжнародний досвід.

Питання для обговорення:

1. Поняття про «модель управління».
2. Сутність і класифікація основних моделей соціальної політики держави.
3. Модель соціальної політики держави як один із основних показників добробуту громадянського суспільства та позиції країни на міжнародній арені.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття № 8

Тема: Міжнародні інституції з управління соціальною сферою.

Мета: ознайомити студентів із міжнародним досвідом у становленні соціальних відносин в Європейському Союзі та основними міжнародними організаціями з управління соціальною сферою сучасного суспільства.

Питання для обговорення:

1. Міжнародний досвід у становленні і розвитку соціальних відносин в Європейському Союзі.
2. Основні підходи до визначення сутності та особливостей діяльності соціальних організацій та інституцій на міжнародній арені.
3. Класифікація міжнародних організацій з управління соціальною сферою суспільства.

Література: [1 – 12].

Практичне заняття №9

Тема: Порівняльний аналіз міжнародних моделей управлінських систем у соціальній сфері.

Питання для обговорення:

1. Соціальна політика як найважливіший напрямок державного регулювання соціальної сфери суспільства.
2. Сутність і класифікація основних моделей соціальної політики держави.
3. Основні групи переваг та недоліків управлінської системи в сучасній Україні.

Література: [1 – 12].

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання виконується студентами у формі письмової науково-дослідної розробки (реферативної доповіді тематичного спрямування).

Тематика завдань для КПЗ із дисципліни «Управління в соціальній сфері»:

1. Соціальна сфера як об'єкт державного управління
2. Методи та інструменти державного управління соціальною сферою.
3. Особливості державного управління соціальною сферою.
4. Методика оцінки соціальної ефективності. Соціальний ефект та його визначення.
5. Забезпечення державного управління соціальною сферою
6. Моделі соціальної політики розвинених країн світу
7. Соціальні моделі країн Європи.
8. Державне регулювання сфері культури мистецтва та спорту
9. Соціальний захист та соціальне включення.

10. Механізми та інструменти реалізації соціальної політики ЄС.
11. Співпраця України з ООН щодо досягнення соціальних цілей.
12. Складові соціальної політики ЄС.

Робота оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична із проміжних оцінок).

Критерії оцінювання КПЗу

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка у балах
1	Обґрунтування актуальності	20
2	Формулювання завдань відповідно вимогам	20
3	Визначення мети відповідно вимогам	20
4	Якість оформлення роботи	20
5	Презентація та захист роботи	20
	Разом:	100

7. Самостійна робота

Самостійна робота над навчальною дисципліною «Управління в соціальній сфері» включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на практичних заняттях;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

№ п/п	Тематика
1	<u>Сутнісний зміст державного управління та його основні моделі.</u>
2	Особливості <u>державного управління</u> у соціальній сфері.
3	Ефективність державного управління соціальною сферою.
4	Концептуальні засади управління соціальною сферою.
5	Планування та прогнозування розвитку соціальної сфери.
6	Механізми управління соціальною сферою.
7	Моделі державного управління соціальною сферою: міжнародний досвід.
8	Міжнародні інституції з управління соціальною сферою.
9	Порівняльний аналіз міжнародних моделей управлінських систем у соціальній сфері.
	Разом:

8. Тренінг з дисципліни Організація і проведення тренінгу (4 год.) з дисципліни «Управління в соціальній сфері»

Тематика: «Ефективний управлінець»

Мета: сформувати необхідні управлінські компетенції в учасників тренінгу та підвищити рівень їх управлінської майстерності.

Завдання тренінгу:

1. Проінформувати та сформувати необхідні знання і навички учасників тренінгу в управлінні персоналом.

2. Підвищити ефективність учасників у роботі з командою, організації роботи, постановці завдань підлеглим, делегуванні та наданні розвиваючого зворотнього зв'язку.

Програма тренінгу:

1. Ефективний керівник та робота в команді:

- профіль ефективного керівника - якості, вміння та навички
- роль лідера в команді
- стилі управління.

2. Постановка цілей підлеглому працівнику. Делегування:

- постановка цілей (SMART)
- алгоритм постановки завдань підлеглому
- етапи делегування
- помилки під час делегування
- що можна/а що не можна делегувати

3. Розвиваючий зворотній зв'язок

- алгоритм надання розвиваючого зворотнього зв'язку
- моделі зворотного зв'язку.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Управління в соціальній сфері» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне та реферативне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання КППЗ;
- ректорська контрольна робота;
- підсумковий екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Управління в соціальній сфері» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час занять (5 тем по 10 балів = 50 балів). 2. Письмова робота 50 балів	1. Усне опитування під час занять (4 тем по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота 60 балів	1. Написання КПЗ та оформлення згідно встановлених вимог = 60 балів 2. Захист КПЗ = 30 балів 3. Оцінка за тренінг = 10 балів	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 40 балів. У підсумку 80 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали = 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-9
2.	Програмне забезпечення: Microsoft Office Word, Microsoft PowerPoint, Moodle, Zoom.	1-9
3.	Технічне забезпечення: ноутбук, проектор.	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Богач К. В. Соціальне партнерство як спосіб інтеграції інтересів трудового колективу підприємства. *Сучасні проблеми менеджменту* : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф., Київ: Нац. авіац. ун-т, 2018. С. 82–84.
2. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Одеса, 2017. 406 с.
3. Крупник З. І. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Управління соціальними змінами та проектами». Тернопіль : ТНЕУ. 2018 . 23 с.
4. Крупник З. І. Методичні рекомендації до виконання комплексного практичного індивідуального завдання з курсу «Управління соціальними змінами та проектами». Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 38 с.
5. Крупник З. І. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Управління соціальними змінами та проектами». Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 31 с.
6. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н. В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с.
7. Стасишин А. В., Капленко Г.В., Комарницька Г. О. та ін. Публічне управління: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
8. Design for Social Innovation Case Studies from Around the World / Mariana Amatullo, Bryan Boyer, Jennifer May, Andrew Shea, by Routledge, 24 November, 2021. 418 p.
9. Goud N., Taylor I. Reflective Learning for Social Work: Research, Theory and Practice. By: Routledge, 2017. 176 p.
10. Lovelock R., Lyons K., Powel J. Reflecting on Social Work - Discipline and Profession. London: Routledge, 2017. 262 p.
11. Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Approaches/ Turner F.J., ed. 6 th ed. Oxford: Oxford University Press. 2017. 648 p.
12. Vivienne E. Cree, Trish McCulloch. Social Work 2nd Edition Social Work. Forthcoming by Routledge. April 4, 2023. 282 p.

Додаткові

13. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури. 2011. С. 391-417.
14. Бех В. П. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2012. 571 с.
15. Варналія З. С. Державно-регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. Київ: НІСД, 2007. 256с.
16. Головатий М.Ф., Панасюк М.Б. Соціальна політика і соціальна робота: термінол.-понят. слов. Київ: МАУП., 2005. 434с.
17. Мельник А. Ф. Державне управління: навч. посіб. Київ: Знання, 2004. 342с.

18. Nadraga V. Macro-level Modelling of Budget Support for Social Risk Management. Центральнo-український науковий вісник . Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 144-151.
19. Pasenko N. Information technologies to provide social effectiveness of management decisions in multilevel governance system. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Вип. 4. С. 76-81.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ЗУНУ <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>
2. Сайт ЗУНУ <https://www.wunu.edu.ua/>
3. Електронна підтримка навчання Moodle ЗУНУ <https://moodle.wunu.edu.ua/>